

2004-03-09

Ansökan om bidrag ur Stockholms stads miljömiljard

Projekt

Fastighetsnära källsortering - Sortera mera!

Medelsansökan från Farsta och Katarina-Sofia stadsdelsnämnder för att möjliggöra utvidgning av detta projekt till att även omfatta Farsta och Katarina-Sofia stadsdelsnämndsområden.

De skillnader som finns i denna ansökan jämfört med tidigare ansökan syftar endast till att underlätta Farstas och Katarina –Sofias anslutning till det aktuella projektet.

Inriktning

Andra angelägna miljöprojekt

Bidragsmottagare

Älvsjö stadsdelsförvaltning

Inledning

Stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta, Östermalm, Skarpnäck, Hägersten och Älvsjö ansöker gemensamt om bidrag ur Stockholms stads miljömiljard. Farsta och Katarina-Sofia stadsdelsförvaltningar avser nu att medverka i projektet.

Ansökan avser att i avgränsade bostadsområden eller kvarter i de deltagande stadsdelarna genom samverkan mellan olika intressenter utveckla och pröva olika former för fastighetsnära källsortering. Detta projekt utgör en viktig del i strävan mot att genom fastighetsnära källsortering minska den totala mängden avfall och öka andelen källsorterat avfall för återvinning. Projektet kommer att ha ett nära samarbete med Renhållningsförvaltningens projekt *"Fastighetsnära källsortering - Råd till fastighetsägare"*, och avsikten är att dessa projekt ska komplettera varandra.

Dialog mellan boende och verksamma i områdena/kvarteren och fastighetsägare, Renhållningsförvaltningen, renhållningsentreprenörer, Materialbolagen, Konsumentförvaltningen, Miljöförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret samt övriga intressenter ska skapa goda förutsättningar för att finna praktiska lösningar för fastighetsnära källsortering. Samtidigt ska riktade informationsinsatser höja kunskapsnivån och engagemanget för miljön. Projektet ska verka för att utveckla fungerande lösningar i olika typer av områden, kvarter och fastigheter. Dessa ska sedan utgöra en exempelsamling där arbetssätt och metoder ska spridas vidare.

Projektet förväntas bidra till att uppfylla målet *Miljöeffektiv avfallshantering i stadens miljöprogram* och ska även bidra till att uppfylla målet *Föreningarna till mark, yt- och grundvatten ska minska*.

Bakgrund

Stockholms miljöprogram har ett särskilt mål som handlar om Miljöeffektiv avfallshantering. Det innebär bl. a. att stockholmarna ska erbjudas en väl utbyggd avfallshantering med hög servicenivå. Källsortering och återvinning ska uppmuntras. Mängden avfall per invånare ska även minska. För att uppnå detta mål krävs såväl bättre praktiska lösningar för källsortering som ökad kunskap och motivation hos hushåll och verksamheter.

Under 2003 genomförde USK på uppdrag av Renhållningsförvaltningen en undersökning om förekomsten av fastighetsnära källsortering i tre stadsdelar. Antalet fastigheter som ingick i undersökningen var 2 472. Av dessa har 79% av fastighetsägarna svarat. Resultatet visar att

- endast 9% av fastigheterna har fastighetsnära källsortering av samtliga förekommande fraktioner
- 45% av fastigheterna har endast ordnad sortering för tidningar och papper
- 19% av fastigheterna har ingen källsortering över huvudtaget

På längre sikt planerar en av fyra fastigheter att införa eller utvidga källsortering. Inom det närmsta året handlar det om 5% av fastigheterna.

Erfarenheter från tidigare genomförda folkbildnings- och informationsprojekt visar på positiva resultat då det gäller att åstadkomma minskad miljöbelastning. Under 1999- 2001 drev stadsdelsförvaltningarna i innerstaden det gemensamma projektet "Grönskande Levande Gårdar" med syfte att öka engagemanget för närmiljön genom gårdsutveckling. Andra exempel på tidigare genomförda projekt med positiva resultat är "Hållbar livsmiljö i Farsta", "Kretsloppsprojekten i Skärholmen" och "Ett hållbart och levande Hjorthagen". Från de tidigare genomförda projekten finns erfarenheter, dokumentation, etablerade arbetssätt och metoder som kan komma detta projekt till godo.

Tidigare erfarenheter visar också på värdet av att låta flera aktörer samverka för att åstadkomma en förändring som långsiktigt kan bidra till minskad miljöbelastning. I kontakter mellan stadsdelsförvaltningarna, Renhållningsförvaltningen och flera av stadens bostadsbolag har framkommit att målen att skapa goda exempel för fungerande fastighetsnära källsortering överensstämmer.

Projektets mål, syfte och förväntade resultat

Projektet utgör en viktig del i strävan mot att genom fastighetsnära källsortering minska den totala mängden avfall och öka andelen källsorterat avfall för återvinning. "Sortera mera!" - ska ses som ett komplement till andra riktade insatser inom området fastighetsnära källsortering och vänder sig främst till boende och verksamma inom avgränsade bostadsområden eller kvarter i åtta stadsdelsområden.

En samarbetsgrupp som utgörs av representanter från de deltagande stadsdelsförvaltningarna och Renhållningsförvaltningen har redan bildats. Bidrag från Miljömiljarden skulle avsevärt förbättra förutsättningarna för samordning av de olika insatser som främjar utveckling av goda exempel inom området fastighetsnära källsortering. Samarbete kommer också att inledas med Konsumentförvaltningen och andra berörda aktörer.

Boende och verksamma behöver både kunskap och motivation för att kunna källsortera på ett mer medvetet och miljöanpassat sätt. Projektet ska bidra till en ökad medvetenhet om avfallsfrågor och hur livsstil och konsumtionsmönster påverkar vår miljö. Det handlar om att bli medveten om sitt konsumtionsmönster för att därigenom kunna ändra det i mer hållbar riktning.

Syfte

Projektet syftar till att öka kunskaperna om avfallshantering, källsortering och farligt avfall bland boende och verksamma i de utvalda områdena/kvarteren. Kunskap ska ge förståelse och engagemang för betydelsen av att minska avfallsmängderna och öka andelen källsorterat avfall. Ökade kunskaper och ett ökat engagemang för frågorna är inte tillräckligt för att skapa fungerande källsortering. Projektet syftar därför också till att åstadkomma ett förändrat beteende bland de boende som medverkar i projektet. För att detta ska vara möjligt måste detta projekt samordnas och kombineras med praktiska lösningar.

Därför syftar projektet även till samverkan och samordning mellan flera parter och intressenter. Genom dialog mellan olika intressenter ska projektet skapa goda exempel på olika lösningar för fastighetsnära källsortering i olika typer av områden, kvarter och fastigheter, som sedan kan spridas till andra områden i staden. Framtagandet av en exempelsamling för fungerande lösningar i olika typer av områden, kvarter och fastigheter ska verka för vidare spridning av de erfarenheter som detta projekt kan ge.

Operativa mål

Projektet ska

- starta och/eller vidga en samverkan mellan boende, verksamma, fastighetsägare och förvaltare för att åstadkomma olika lösningar för fastighetsnära källsortering inom avgränsade geografiska områden i de medverkande stadsdelarna
- utveckla metoder och verktyg som ska öka engagemanget för den egna närmiljön och förståelsen för hur man som boende kan bidra till en minskad miljöbelastning
- öka kunskaperna bland boende och verksamma om betydelsen av att källsortera sitt avfall på ett korrekt sätt
- öka andelen källsorterat avfall, andelen rena fraktioner i det källsorterade avfallet och andelen farligt avfall som omhändertas på ett korrekt sätt
- etablera kontakter mellan alla berörda aktörer som kan bidra till de praktiska lösningar som får källsorteringen att fungera bättre
- identifiera de problem som kan utgöra hinder för fastighetsnära källsortering
- identifiera de möjligheter som kan underlätta fastighetsnära källsortering
- åstadkomma samverkan mellan boende och verksamma och fastighetsägare och aktörer såsom Materialbolagen, renhållningsentreprenörer, Renhållningsförvaltningen, Konsumentförvaltningen, Miljöförvaltningen, Gat- och fastighetskontoret samt Stadsbyggnadskontoret
- bedriva erfarenhetsutbyte med andra städer kring fastighetsnära källsortering

Produktionsmål

Projektet ska

- utveckla mätmetoder för ökad andel källsorterat material och renare fraktioner
- i samverkan med aktörer från Renhållningsförvaltningen, Konsumentförvaltningen, Miljöförvaltningen och bostadsbolagen/fastighetsägarna genomföra informations- och inspirationsseminarier i de deltagande stadsdelsområdena
- genomföra dörrknackning med riktad information till bostadsrätts-, hyresgäst- och företagarföreningar samt enskilda hushåll och näringsidkare i de deltagande stadsdelsförvaltningarnas utvalda områden
- initiera aktiviteter för fastighetsnära källsortering i samtliga utvalda kvarter/områden
- medverka vid utvecklingen av handlingsplaner i samtliga utvalda kvarter/områden
- medverka till att befintligt informationsmaterial uppdateras och när så behövs att nytt material framställs
- framställa en exempelsamling

Förväntade resultat

Förväntade miljöeffekter från projektet är att

- andelen farligt avfall som omhändertas på ett korrekt sätt ökar
- mängden källsorterat avfall och renare avfallsfraktioner ökar
- den totala mängden hushållsavfall minskar

Övriga resultat som projektet väntas föra med sig är

- att öka engagemanget för den egna närmiljön i de berörda områdena, kvarteren och fastigheterna
- en gedigen exempelsamling och dokumentation över åtgärder för fungerande fastighetsnära källsortering för olika typer av områden, kvarter och fastigheter

Man kan också vänta sig att projektet skapar synergieffekter inom andra angelägna områden så som:

- en mer miljömedveten konsumtion, förändrade konsumtionsmönster och ökad andel inköpta ekologiska produkter och varor med miljömärkning
- energibesparingar och färre och effektivare transporter för ett minskat utsläpp av växthusgaser

Översiktlig projektplan

2004 (hösten)

- Etablera arbetsorganisation för styr-, referens- och arbetsgrupp
- Utveckla planer för samverkansformer med övriga berörda aktörer såsom Renhållningsförvaltningen, bostadsbolagen och berörda fastighetsägare/förvaltare samt även entreprenörer för hämtning av avfall och materialbolagen
- Rekrytera projektledare och projektarbetare (4 heltidstjänster)
- Iordningställa lokal för projektets anställda
- Fastställa detaljerad projektplan och budget samt utarbeta en tydlig ansvarsfördelning för projektets olika faser och delar
- Utveckla anpassat och riktat informationsmaterial
- Insamla och sammanställa tidigare erfarenheter och goda exempel som kan komma detta projekt till del

2005

- Informatörer anställs för dörrknackning
- Utbildning av informatörerna
- Formulering av enkäter
- Information och annonsering
- Genomförande av dörrknackning för att nå människor i sin vardag -målgrupp i utvalt geografiskt område främst boende men i vissa fall även butiker, restauranger och företag
- Inspirations- och informationsseminarier i berörda områden
- Fortsatt riktade informationsinsatser
- Workshops i samverkan med övriga berörda parter
- Utarbeta handlingsplaner för respektive område, kvarter och fastighet
- Farsta och Katarina-Sofia går aktivt in i projektet.

2006

- Fortsatt utarbetande av handlingsplaner för medverkande områden, kvarter och fastigheter
- Förankring av handlingsplaner hos samtliga berörda parter för respektive område, kvarter och fastighet
- Åtgärder och praktiska genomföranden för fungerande fastighetsnära källsortering
- Fortsatta riktade informationsinsatser
- Löpande uppföljning och utvärdering av arbetssätt och metoder
- Workshops för erfarenhetsspridning mellan projektets olika områden, kvarter och fastigheter

2007 (våren)

- Exempelsamling i form av dokumentation med bilder från samtliga av projektets medverkande områden, kvarter och fastigheter framställs
- Uppföljning av mål
- Utvärdering av arbetssätt, metoder och resultat
- Rapport/pm

Översiktlig projektorganisation

En styrgrupp bildas bestående av representanter för Agenda 21- och miljösamordnarna i de deltagande stadsdelarna i Stockholms stad, det vill säga Norrmalm, Östermalm, Kungsholmen, Hägersten, Hässelby-Vällingby, Skarpnäck, Enskede – Årsta, Älvsjö, Katarina-Sofia samt Farsta. Utifrån styrgruppen bildas ett verkställande arbetsutskott.

För att leda och samordna projektet projektanställs en projektledare och ytterligare personer motsvarande totalt fyra heltidstjänster. Dessa har till uppgift att leda informationsinsatserna och samordna arbetet mellan berörda parter. För att personalmässigt möjliggöra Farstas och Katarina-Sofias deltagande så anställs något senare, när dessas ekonomiska möjligheter är klara, en person motsvarande heltidstjänst samt två personer motsvarande tvåhalvtider i tre månader.

Huvudman och administrativt ansvarig för projektet är Älvsjö stadsdelsförvaltning. Viktigt att poängtera är att samtliga medverkande stadsdelsförvaltningar har ett gemensamt ansvar för projektets mål och budget och kommer att vara representerade i projektets styrgrupp. Styrgruppen kommer att ha överblick över projektets framskridande, ekonomi, anställningar och rapportering. Projektanställd personal blir operativt ansvarig i samarbete med verkställande arbetsutskott. Agenda 21/miljösamordnarna deltar aktivt i de bostadsområden/kvarter som finns i deras stadsdelar. Den projektledare som anställs får ansvar för att leda projektgruppen och samordna arbetet mellan projektets övriga medverkande parter, områden, kvarter och fastigheter.

Den samverkansgrupp som redan bildats mellan Renhållningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna har till uppgift att se till att de olika riktade insatserna inom området fastighetsnära källsortering kommer alla till del.

För att genomföra mer intensiva insatser som t.ex. dörrknackning utökas antalet anställda. Projektteamet kommer att driva det praktiska arbetet och dokumentera detta kontinuerligt. De har också till uppgift att utarbeta metoder för att mäta och följa upp arbetet under projektiden.

Beskrivning av projektets kostnader, intäkter och finansiering

Kostnader i kronor

Aktivitet	År 1	År 2	År 3	Totalt
Personal 4 tjänster	1 800 000	1 800 000	1 800 000	5 400 000
Informatörer	300 000	300 000		600 000
Overheadkostnader	75 000	50 000	25 000	150 000
Information och marknadsföring	80 000	90 000	80 000	250 000
Uppföljning och utvärdering	75 000	75 000	350 000	500 000
Oförutsedda kostnader	100 000	100 000	100 000	300 000
Totalt	2 430 000	2 415 000	2 355 000	7 200 000

Kompletterande budget för Farstas och Katarina-Sofias anslutning:

Aktivitet	År 1	År 2	År 3	Totalt
Personal 2 tjänster	0	150 000	400 000	550 000
Informatörer	0	100 000	350 000	450 000
Overheadkostnader	0	80 000	80 000	160 000
Information och marknadsföring	0	100 000	120 000	220 000
Uppföljning och utvärdering	0	100 000	150 000	250 000
Oförutsedda kostnader	0	70 000	100 000	170 000
Totalt	0	600 000	1 200 000	1 800 000

Projektets påverkan på framtida kostnader och kostnadseffektivitet

Projektet bidrar till att öka kunskaperna om hur livsstil, beteenden och konsumtionsmönster på olika sätt påverkar miljön, med särskild inriktning på avfallsfrågor.

Projektet bidrar också till att olika insatser inom området fastighetsnära källsortering kan samordnas. Erfarenheter, arbetssätt och metoder kan på ett effektivt sätt samlas in, tas tillvara och spridas vidare till samtliga berörda aktörer inom avfallsområdet.

Andelen farligt avfall som omhändertas på ett korrekt sätt förväntas öka. Det gäller även mängden avfall som källsorteras, vilket leder till renare avfallsfraktioner och därmed ökad återvinning. Den totala mängden hushållsavfall kommer att minska. Insamlingen av avfall blir effektivare genom bättre system för fastighetsnära källsortering.

Att man inom ramen för projektet har för avsikt att löpande dokumentera, följa upp och utvärdera olika insatser gör att man i framtiden har ett bra underlag för fortsatta åtgärder och utveckling inom området.

Projektet i relation till miljöprogrammet och växthusgasprogrammet

Relation till växthusgasprogrammet

Projektet ”Fastighetsnära källsortering - Sortera mera!” är en vidareutveckling av Grönskande levande närsamhällen som ingår i Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser. Samarbete sker med projekten inom ramen för Stockholms växthusprogram.

Mål och nyckeltal i Stockholms miljöprogram som berörs

- **Delmål 5:1** Hushåll och verksamheter ska erbjudas goda möjligheter att sortera ut farligt avfall.
- **Delmål 5:2** EU:s avfallshierarki ska tillämpas för en miljöanpassad avfallshantering
 - 5.1.2 Andelen hushåll som källsorterar sitt farliga avfall
 - 5.2.4 Andelen hushåll som komposterar sitt matavfall
- **Delmål 5:3** System för effektivare källsortering och hämtning inklusive organiskt avfall ska skapas inom staden

5.3.2 Andel hushåll som ofta eller alltid källsorterar sitt avfall

- **Delmål 2.1** Förekomsten av de ämnen som prioriteras i EG:s ramdirektiv för vatten ska mätas. Om ämnena förekommer som miljöförorening ska förslag till åtgärder tas fram.

Projektets pådrivande roll

Det finns i dag stora brister i den komplicerade avfallshanteringen i Stockholm med för den enskilde medborgaren oklara ansvarsområden. Projektet kan bidra till att skapa förståelse för avfallsfrågorna genom att arbeta konsumentinriktat.

Projektet ska också få en pådrivande roll genom att samverka med alla berörda aktörer för att finna praktiska lösningar för fastighetsnära källsortering samt undanröja hinder för en väl fungerande insamling av källsorterat avfall så nära konsumenten som möjligt.

Boende och verksamma i de områden, kvarter och fastigheter som medverkar i projektet får inflytande i processen som leder till fungerande fastighetsnära källsortering. Detta ska bidra till ett ökat engagemang för den egna närmiljön.

De goda exempel som projektet förväntas generera ska genom ”det goda exemplets makt” visa på möjligheter inom ett område som annars är förknippat med många hinder och dåliga exempel.

Uppföljning, dokumentation och erfarenhetsspridning

Löpande dokumentation, framtagande av nyckeltal som svarar mot målen i stadens miljöprogram och målen för detta projekt blir underlag för uppföljning och utvärdering. Enkätundersökningar och intervjuer blir viktiga såväl under projekttiden som under projektets slutfas. Enkätundersökningar görs före och efter insatser i de utvalda områdena. Arbetet dokumenteras också löpande bl. a. genom bilder.

Frågor som ska belysas vid uppföljning är följande:

- Kvantitativa uppgifter som antal personer som nåtts
- Dokumentation av antalet aktiviteter som igångsatts, vilka praktiska åtgärder som genomförts, hur sammansättningen av aktörer sett ut, hur mycket och vilket material som har använts
- Vilka miljöeffekter som har uppnåtts
- Hur olika aktiviteter har svarat mot stadens miljöprogram och handlingsprogram mot växthusgaser

Den löpande dokumentationen ska bidra till att man i projektets slutfas ska samla alla erfarenheter i en exempelsamling som ska verka för erfarenhetsspridning till ytterligare områden, kvarter och fastigheter. De arbetssätt och metoder som utvecklats under projekttiden ska på så sätt komma andra till del.

Projektet ska också verka för att informationsmaterial uppdateras och anpassas till nya lösningar och framställs i samarbete med främst Renhållningsförvaltningen, Miljöförvaltningen och Materialbolagen.

Risk

I projektet finns följande risker:

Hinder t. ex. rådande lagstiftning kan försvåra genomförandet.

Intresse för källsortering är inte tillräckligt stort hos hushåll och verksamheter

Intressemotsättningar bland aktörerna kan fördröja genomförandet.

Projektets utvidgning till Farsta och Katarina-Sofia stadsdelsnämndsområden kan komplicera projektet.